Business OMBUDSMAN Council

ЧОМУ ПОТРІБЕН ЗАКОН

ПРО УСТАНОВУ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА?

1. Стабілізує основу роботи установи, важливої для боротьби з корупцією та неправомірними діями держорганів
2. Розширює можливості захисту бізнесу
3. Дає позитивний сигнал для українських та міжнародних інвесторів
4. Зміцнює конституційні права бізнесу щодо захисту прав власності та свободи підприємницької діяльності

червень 2021 року

ХТО МИ:

Рада бізнес-омбудсмена (РБО) – це незалежний консультативно-дорадчий орган, створений у 2014 році на базі Постанови Кабінету міністрів України №691 від 26 листопада 2014 року за участю Уряду, провідних українських бізнес-асоціацій, ЄБРР та ОЕСР.

До складу РБО входять:

Бізнес-омбудсмен та два його заступники
+ 20 українських юристів
+ 8 співробітників

РБО приймає скарги підприємців на неправомірні дії держорганів.

Наприклад, якщо у підприємця просять хабар в «обмін» на певну послугу, не видають ліцензію на будівництво, блокують податкові накладні, раптово приходять з обшуками – він може попросити бізнес-омбудсмена розібратися в ситуації.

Рада бізнес-омбудсмена фінансується з Мультидонорського рахунку стабілізації та сталого розвитку України (МДР), розпорядником якого є ЄБРР. **Країнами-донорами МДР є Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Швеція, Швейцарія, Великобританія, США та Європейський Союз – найбільший донор.**

Business OMBUDSMAN Council

ОСНОВНІ ФАКТИ 2015-2021

(станом на 01 червня 2021 року)

19 млрд. грн.

повернули або заощадили компанії за сприяння РБО

ТОП-5 найактивніших регіонів:

Київ (38%), Дніпропетровська (8%), Київська (8%), Харківська (8%) та Одеська (6%) області

9000+

скарг отримано

17

системних звітів опубліковано

84%

місцеві компанії

89%

індивідуальних рекомендацій виконано

6000+

справ закрито

33%

системних рекомендацій виконано

72%

скарг від МСП

97%

скаржників, які відповіли на запит РБО про зворотній зв’язок, були задоволені співпрацею з РБО

Business OMBUDSMAN Council

СИСТЕМНІ ПЕРЕМОГИ

Ради бізнес-омбудсмена (2015-2021)

За 6 років роботи РБО вивчила низку системних проблем з різних сфер бізнесу, оформила результати аналізу в 17 звітах, в яких представила 400 системних рекомендацій. Наприклад, відповідно до рекомендацій Ради:

- Вступили в силу закони, відомі як **«Маски-шоу стоп» — 1 та 2»**, які передбачають, обов'язкову аудіо- та відеофіксацію слідчих дій та судових розглядів, а також розширюють механізми притягнення до відповідальності правоохоронців.
- Набув чинності **Закон «Про валюту і валютні операції»**, що скасував спеціальні санкції щодо експорту-імпорту.
- З метою недопущення здійснення реєстраційних дій з порушенням принципу територіальності, Верховна Рада прийняла закон, відомий **як «Антирейдерський закон-2»**, який фактично відновив територіальність як один з принципів державної реєстрації прав.
- Підвищений пороговий розмір фактичного ненадходження до бюджету податків, зборів, єдиного соціального внеску, починаючи з якого діяння вважалось би кримінальним правопорушенням. Таким чином, припинення випадків **безпідставного відкриття кримінальних проваджень** за статтею 212 КК України має суттєво зменшити тиск на бізнес.
- Державна архітектурно-будівельна інспекція запустила онлайн-інструменти, які містять всю **документаційну інформацію про будівництво**, тим самим підвищуючи зручність користування і усуваючи ризики зловживань з боку державних органів.
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг, затвердила **фіксовані тарифи на підключення до електроенергії**, з розрахунком ціни на основі заявленої замовником електричної потужності.

Business OMBUDSMAN Council

ВЕНЕЦІАНСЬКІ ПРИНЦИПИ,
схвалені Радою Європи

Законопроєкт № 3607 (доопрацьований) «Про Установу бізнес-омбудсмена в Україні» (далі - «Законопроєкт «Про Установу бізнес-омбудсмена»») виконує розроблені Венеціанською комісією принципи захисту та просування інституту омбудсмена, які схвалила Рада Європи 02.05.2019:

- Інститут омбудсмена, включаючи його повноваження, повинен ґрунтуватися на **міцній правовій базі** *(принцип 2)*
- **Інституційна компетенція омбудсмена** повинна поширюватись на державне управління на всіх рівнях *(принцип 13)*
- **Омбудсмен не повинен** отримувати та **виконувати будь-які вказівки** будь-яких органів влади *(14 принцип)*
- Право омбудсмена на **необмежений доступ до всіх відповідних документів, баз даних і матеріалів**, включаючи ті, які в іншому випадку могли б бути юридично недоступними або конфіденційними *(принцип 16)*
- **Повноваження направляти окремі рекомендації** будь-яким органам чи установам, що належать до компетенції Установи *(принцип 17)*
- **Обов'язок звітувати** перед парламентом про свою діяльність не рідше одного разу на рік *(принцип 20)*
- **Імунітет від судового процесу** у відношенні заяв, зроблених усно або письмово під час здійснення своїх офіційних повноважень (функціональний імунітет) – плануємо відмовитися від цього положення *(принцип 23)*
- **Настійна рекомендація державам вжити всіх необхідних заходів** […], **щоб забезпечити умови для зміцнення і розвитку інститутів омбудсмена** *(принцип 25)*

В межах Стамбульського плану протидії корупції ОЕСР рекомендував уряду України **посилити РБО шляхом прийняття закону,** який надає їй повноваження для ефективної роботи.

Business OMBUDSMAN Council

ЩО СПІЛЬНОГО

між Постановою Кабміну та новим Законопроєктом:

Законопроєкт «Про Установу бізнес-омбудсмена» включає багато положень, з Постанови Кабміну №691 від 2014 року, на основі якої Рада бізнес-омбудсмена працює вже протягом 6 років.

- Рада розглядає **скарги бізнесу на держоргани**, органи місцевого самоврядування та державні підприємства. Але Рада не розглядає скарги бізнесу на бізнес.
- Рада **не є органом виконавчої влади**, не дає розпоряджень держорганам, а тільки видає свої рекомендації.
- Двічі на рік Рада готує звіти з найбільш актуальних **системним проблем бізнесу та рекомендації щодо їх вирішення**.
- Рада не бере в роботу скарги, **предмет яких розглядає суд**. Однак ми допомагаємо виконувати рішення судів, які набрали законної сили, якщо держорган цього не робить.
- Рада – **незалежний орган** і розглядає кожну скаргу в незалежності від політичних сил, але тільки відповідно до законів, прийнятих Верховною Радою.
- Послуги Ради надаються підприємствам **безкоштовно.**

Business OMBUDSMAN Council

(1) Зміна правового статусу

Поточна основа діяльності – Постанова Кабінету Міністрів України:

- Від «дорадчого органу при Кабінеті Міністрів України», Рада бізнес-омбудсмена перетворюється на неурядову неприбуткову організацію: Установа бізнес омбудсмена (УБО).

Ключові новели законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена» (1)

Необхідна основа діяльності – Законопроєкт про Установу бізнес-омбудсмена:

- Статус Установи – неурядова неприбуткова організація – необхідний для гарантії незалежності від державних органів, які можуть втручатися в її роботу;
- Стане можливим створення територіальних представництв в областях та в Автономній Республіці Крим;
- Стане можливим продовження фінансування Установи з Мультидонорського рахунку стабілізації та сталого розвитку України.

Business OMBUDSMAN Council

(2) Впровадження механізмів для виконання системних рекомендацій

Постанова Кабінету Міністрів України:

Одне з ключових завдань РБО – розробка рекомендацій державним органам з метою покращення умов ведення бізнесу в Україні, а також попередження корупції та інших неправомірних дій держорганів. З цією метою РБО надає пропозиції та рекомендації Кабінету Міністрів України та іншим органам влади щодо того, як вирішувати системні проблеми бізнесу. Проте у Постанові відсутні механізми за допомогою яких Рада могла б впливати на виконання своїх системних рекомендацій.

Ключові новели законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена» (2)

Законопроєкт про Установу бізнес-омбудсмена:

Надає БО такі додаткові права:

- Зустрічатися з усіма державними службовцями всіх державних органів, місцевих органів влади тощо;
- Щоквартально зустрічатися з Прем’єр-міністром України для обговорення найбільш актуальних перешкод для ведення бізнесу з точки зору БО;
- Бути присутнім та виступати на засіданнях ВРУ, Кабінету Міністрів України, урядових комітетів, відповідно до регламенту цих установ.

Business OMBUDSMAN Council

(3) Створення порядку розгляду скарг на законодавчому рівні

Постанова Кабінету Міністрів України:

Порядок подання, обробки та розгляду скарг від суб'єктів підприємницької діяльності визначається Регламентом РБО. Цей документ затверджений Наглядовою радою та може бути змінений за її рішенням у будь-який час.

Ключові новели законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена» (3)

Законопроєкт про Установу бізнес-омбудсмена:

- Встановлює критерії відповідності вимогам розряду скарг, вичерпний перелік підстав для відхилення звернень, та типи рішень, які може приймати УБО;
- Забезпечує більш стабільний, стандартизований та чіткий порядок розгляду скарг, тобто скаржники матимуть реалістичні очікування внаслідок втручання УБО;
- Створює правовий обов'язок УБО розглядати індивідуальні скарги, недотримання якого може бути оскаржено в суді зацікавленими сторонами.

Business OMBUDSMAN Council

Ключові новели законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена» (4)

(4) Регулювання обов’язку співпраці з Радою бізнес-омбудсмена

Постанова Кабінету Міністрів України:

Органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України. Тому, наприклад, з метою отримання необхідних документів для розслідування, РБО має використовувати загальний акт про доступ до публічної інформації.

Законопроєкт про Установу бізнес-омбудсмена:

- Встановлює обов’язок співпраці з УБО;
- Також зобов’язує органи, які не підпорядковані Кабінету Міністрів України (зокрема прокурорів, Службу безпеки України, органи місцевого самоврядування), співпрацювати з УБО;
- Уточнює доступ інспекторів РБО до службової інформації в межах розслідуваних кейсів та підкреслює їх відповідальність за незаконне поширення такої інформації.

Business OMBUDSMAN Council

Ключові новели законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена» (5)

(5) Оновлені інструменти реагування на неправомірні дії держорганів

Постанова Кабінету Міністрів України:

- не накладає суворих зобов’язань реагувати на рекомендації РБО, тому належна реакція органу поки що здебільшого є проявом його «доброї волі»;
- не надає РБО право брати участь у процедурах адміністративного скарження;
- Рада інколи стикається з ситуацією, коли держоргани не дозволяють їй буди присутньою на особистих прийомах з державними чиновниками, або відмовляють в організації робочих зустрічей. Такі відмови обґрунтовуються тим, що працівники РБО не є уповноваженими представниками бізнесу.

Законопроєкт про Установу бізнес-омбудсмена:

- передбачає, що звернення УБО – документ обов'язковий для розгляду та вимагає обґрунтованої відповіді;
- вимагає від держорганів реагування на рекомендацію УБО, шляхом надання інформації, де будуть викладені вжиті заходи, або дії для припинення неправомірних дій, або ж обґрунтована відповідь чому такі заходи або дії не були вжиті;
- дає можливість представнику УБО брати участь в адміністративній процедурі;
- має вирішити цю проблему, адже встановлює право бізнес-омбудсмена вільно відвідувати державні органи, державні компанії та судові слухання.

Business OMBUDSMAN Council

(6) Наглядова рада

Постанова Кабінету Міністрів України:

- До складу Наглядової ради входять представники уряду (блок 1); ЄБРР та ОЕСР (блок 2); та 5 українських бізнес-асоціацій (блок 3). Наглядова рада здійснює загальний нагляд без права втручатися в розслідування та рекомендації РБО.
- Блок 3 складається з Американської торгівельної палати в Україні, Європейської Бізнес Асоціації, Федерації роботодавців України, Торгово-промислової палати України та Українськиого союзу промисловців і підприємців.
- Постанова не передбачає входу до складу Наглядової ради інших організацій – обмежується лише тими учасниками, які підписали Меморандум про взаєморозуміння для Української Антикорупційної ініціативи від 12.05.2014

Ключові новели законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена» (6)

Законопроєкт про Установу бізнес-омбудсмена:

- Закон визначає критерії та механізм входу інших бізнес-асоціацій до складу Наглядової Ради УБО;
- Закон передбачає можливість добровільного виходу бізнес-асоціацій зі складу Наглядової Ради УБО.

Business OMBUDSMAN Council

БІЗНЕС-ОМБУДСМЕН УКРАЇНИ

Марчін Свєнчіцький

Прийняття Закону «Про Установу бізнес-омбудсмена» стане **хорошим сигналом для українських та іноземних інвесторів**, підкреслить, що **Україна керується принципами верховенства права** та **використовує всі заходи для захисту законних прав бізнесу** від можливих неправомірних дій держорганів.

- Обраний серед **100+ кандидатів,** відповідно до визначеної у законопроєкті процедури;
- 30 липня 2019 р. Наглядова рада РБО **прийняла рішення** обрати Марчіна Свєнчіцького бізнес-омбудсменом України;
- 21 серпня 2019 р. Кабінет Міністрів України **затвердив рішення** Наглядової ради РБО;
- 12 жовтня 2019 р. Марчін Свєнчіцький **вступив на посаду**, перейнявши обов’язки від першого бізнес-омбудсмена України – **Альгірдаса Шемети.**

- 2011-19 рр. депутат польського Сейму. Обіймав посаду заступника голови української парламентської групи
- 2014-15 рр. консультував український уряд з реформи децентралізації
- 2007-11 рр. керівник проекту ЄС-ПРООН «Блакитна стрічка» в Києві
- 1999-00 рр. член урядової переговорної групи зі вступи Польщі в ЄС
- 1994-99 рр. мер Варшави

Як подати скаргу до бізнес-омбудсмена:

Через сайт: boi.org.ua

Поштою: info@boi.org.ua

Особисто в офісі: БЦ «Podil Plaza»
Вул. Спаська 30А, Київ